

Sjednicom pod nazivom “Kako dalje nakon raspada Jugoslavije?” predsjedao je Jože Pirjevec. Mateja Sedmak (UP) održala je sa sociološkoga stanovišta predavanje o revitalizaciji transkulturnih i hibridnih identiteta kao sredstava međukulturnoga suživota. Smatra da je Europa duboko obilježena diskursom nacionalnih identiteta. U raspravi je iznijela da je skeptična u pogledu izgleda za uspjeh pokušaja revitalizacije transkulturnih i hibridnih identiteta. Vida Rožac Darovec (UP) analizirala je zlorabu prošlosti pri historijskom diskursu o slovensko-hrvatskoj granici. Posebnu je pozornost posvetila problemu Savudrijske vale – Piranskoga zaljeva. Naznačila je da su se dvije države odlučile za različitu argumentaciju u obrani svojih interesa. Slovenija se oslonila na argumente povijesnoga prava odnosno povijesnoga jedinstva zaljeva, a Hrvatska na argumente međunarodnoga prava. Autori koji se dotiču pitanja povijesti slovensko-hrvatske granice mogu se podijeliti u dvije skupine – pretežito amatersku, koja se upušta u pravdanje “pravedne granice”, i pretežito profesionalnu, koja se opire uvlačenju u dnevnu politiku. Mila Orlić (Sveučilište u Rijeci) pozabavila se pitanjem refleksije povijesti i njezine javne uporabe na sjevernom Jadranu s posebnim naglaskom na razvoj u Italiji.

Trećega dana, 28. lipnja, sudionici su iz Kopra krenuli na izlet u slovenske Alpe, u Kobarid. Prva postaja bio je izvor rijeke Timava u blizini Duina (Devin), zatim kosturnica talijanskih vojnika iz Prvoga svjetskog rata u Redipuglii (slovenski: Sredipolje). Nakon toga su posjetili zbirku oružja i oruđa iz Prvoga svjetskog rata u Vrtojbi kod Nove Gorice, koju je skupio gospodin Pelikan. Konačni cilj bio je Kobarid, kamo su se sudionici preko Tolmina uputili slikovitom dolinom rijeke Soče. Najprije su posjetili crkvu s kosturnicom talijanskih vojnika nad Kobaridom – za Talijane je Kobarid poznatiji kao Caporetto, mjesto njihova najtežega poraza u Prvom svjetskom ratu. Zatim su se spustili u mjesto Kobarid s izvrsnim muzejom Prvoga svjetskog rata, s veoma zanimljivim zbirka i izvanrednom rekonstrukcijom bojišta na Soči u obliku makete. Na povratku je skupina neočekivano završila u Vrtojbi na degustaciji izvrsnih vina, pršuta i sira, što je omogućilo dodatne sate živih rasprava i razmjena mišljenja i informacija.

Organizatori planiraju objaviti zbornik radova sa skupa. Budući da su predavanja na skupu bila usredotočena na pitanje granica na sjevernom Jadranu, pitao sam organizatore kako to da su ga odlučili nasloviti “Misliti balkanske granice...”. Odgovor je bio da time završavaju tako naslovljen projekt, premda se slažu da bi primjereniji naslov bio sjeverni Jadran umjesto Balkana.

Izlaganja su bila na engleskom, slovenskom i talijanskom jeziku, a u razgovoru su se mogli čuti i hrvatski i njemački jezik.

PETAR BAGARIĆ

Drugi Međunarodni simpozij o istraživanju balkanske povijesti. Osmansko naslijeđe na Balkanu i Defter-i Hakani, Podgorica, 30. travnja – 4. svibnja 2014.

Na prvom Međunarodnom simpoziju o istraživanju balkanske povijesti, održanom od 26. do 28. travnja 2013. u turskom gradu Balikesiru, na kojem su sudjelovali znanstvenici iz 20 zemalja, zaključeno je da su osmanski porezni popisi koji danas čine najvredniji dio turskoga Glavnog ravnateljstva za zemljišne knjige i katastar veoma važni za istraživanje balkanske povijesti. Logičan je korak bila organizacija drugoga simpozija, ovaj put na samom Balkanu, na kojem bi se više pozornosti posvetilo spomenutim poreznim popisima i osmanskomu naslijeđu na Balkanu, bez čijeg je istraživanja nemoguće pisati povijesti balkanskih naroda.

Zato je od 30. travnja do 4. svibnja 2014. u Podgorici, u Crnoj Gori, u organizaciji turskoga Sveučilišta Balikesir, crnogorskoga Univerziteta Crne Gore, turskoga Sveučilišta Mehmet Akif Ersoy, turskoga Ministarstva okoliša i urbanog planiranja, turskoga Glavnog ravnateljstva za zemljišne knjige i katastar te Mešihata Islamske zajednice u Crnoj Gori održan međunarodni znanstveni skup o osmanskome naslijeđu na Balkanu i osmanskim poreznim popisima.

Prvoga dana uvodne su govore održali prof. dr. Hasan Babacan, predsjednik Organizacijskoga odbora simpozija i predstavnik Sveučilišta Balikesir, zatim akademik Šerbo Rastoder, predstavnik Univerziteta Crne Gore, prof. dr. Bülent Özdemir, predsjednik Međunarodne organizacije za istraživanje balkanske povijesti, Davut Güney, ravnatelj Glavnoga ravnateljstva za zemljišne knjige i katastar, Rifat Fejzić, predsjednik Mešihata Islamske zajednice u Crnoj Gori, te drugi istaknuti uzvanici. Iduća je dva dana 88 izlagača iz 12 zemalja (među ostalima i troje iz Hrvatske) sudjelovalo na sljedećim sekcijama: "Važnost osmanskih poreznih popisa za osmansko nasljeđe na Balkanu", "Tragovi Osmanlija na Balkanu: džamije i zadužbine", "Osmansko nasljeđe u balkanskoj kulturi: kulturni elementi", "Tragovi Osmanlija na Balkanu: nadgrobnici spomenici, natpisi, mostovi", "Sufizam i sufijska kultura na Balkanu", "Balkan u književnosti", "Pravo i politički odnosi", "Društvena struktura na osmanskome Balkanu", "Identitet", "Migracije na Balkan i s Balkana" i "Urbani život na osmanskome Balkanu".

Sekcije su se održavale po dvije istodobno u dvije kongresne dvorane u podgoričkom Hotelu "City". Ono pozitivno što treba istaknuti jest trud organizatora, koji su angažirali simultane prevoditelje u obje dvorane, što je uvelike olakšalo komunikaciju među velikim brojem znanstvenika iz Turske i onih iz balkanskih i drugih zemalja. S druge strane, izlagačima je, nažalost, dano samo 10 minuta za izlaganje referata, što je doista prekratko vrijeme za smisleno i zaokruženo predstavljanje holističkih istraživačkih tema.

Zbog ograničenosti duljine teksta nije moguće predstaviti sva izlaganja, pa ću spomenuti samo najzanimljivije referate. Tijekom drugoga dana simpozija akademik Šerbo Rastoder govorio je o istraživanjima islamsko-orijentalne baštine, povijesti i tradicije u Crnoj Gori u drugoj polovini prošloga i prvim desetljećima ovoga stoljeća. Prof. dr. Ema Miljković govorila je o osmanskim popisima stanovništva kao izvorima za historijsku demografiju, o mogućnostima istraživanja, njihovoj preciznosti i metodološkim sumnjama. Doc. dr. Bilgin Çelik govorio je o izborima za Predstavnički dom Osmanskoga parlamenta 1908. i 1912. u europskom dijelu Carstva, a dr. sc. Marijan Premović o naseljima i stanovništvu srednjega i donjega Polimlja prema sumarnom popisu Bosanskoga sandžaka iz 1468./1469. godine.

Trećega dana simpozija doc. dr. Gürsoy Şahin govorio je o opisu društvenoga uređenja i suživota na Balkanu na početku XX. stoljeća prema napisima engleskoga novinara Sir Edwina Pearsa. Dr. sc. Maksut Hadžibrahimović govorio je o povijesti gusarstva u crnogorskom gradu Ulcinju tijekom osmanske vlasti. Doc. dr. Jędrzej Paszkiewicz izlagao je o osmanskome islamskom naslijeđu u organizaciji i identitetu grčke muslimanske manjine između dva svjetska rata. Prof. dr. Aleksandar Rastović govorio je o stavovima Velike Britanije prema legalnosti nasljeđivanja na Balkanu u slučaju kraljevske dinastije Obrenović. Dr. sc. Kornelija Jurin Starčević govorila je o osmanskoj politici rekolonizacije zapadne granice Carstva temeljeći svoje istraživanje na osmanskim *mufassal* i *icmal* defterima. Prof. dr. Ioan Scurtu i dr. sc. Ionuț Cojocaru govorili su o imigracijskim aspektima života Turko-Tatara u Rumunjskoj.

Simpozij je završio okruglim stolom na kojem su se iznijeli bitni zaključci čitavog skupa. Nazočni znanstvenici istaknuli su da je simpozij pokazao nezaobilaznu ulogu osmanskih poreznih popisa u proučavanju balkanske povijesti već na samom skupu, mnogobrojnim referatima koji su uključivali osmanske deftere kao izvore. Povrh toga, naglašena je sveprisutnost

osmanskoga naslijeđa u balkanskoj kulturnoj baštini i iskazana želja da buduća znanstvena istraživanja što više iznesu na svjetlo dana duboku vezu između Anatolije i Balkana.

Četvrti dan simpozija bio je rezerviran za ekskurziju izlagača u Cetinje, Budvu i Kotor, a peti dan za ekskurziju u Mostar i Dubrovnik. Razlog posvećivanja toliko velike pozornosti neznanstvenim aktivnostima treba tražiti u činjenici da su simpozij u velikoj mjeri organizirali upravo turski organizatori i da je premoćno velik broj izlagača dolazio iz Turske. Vjerojatno su zato organizatori inzistirali na obilasku Crne Gore i susjednih zemalja. Treba napomenuti da je jedinstven slučaj da turski povjesničari u velikom broju dolaze na simpozije koji se održavaju izvan kruga turkijskih zemalja. Isto tako, malen broj balkanskih znanstvenika odlazi na konferencije koje organiziraju turske znanstvene ustanove. Tako su, primjerice, na prvom balkanskom simpoziju u Balikesiru bila samo dva istraživača iz Hrvatske, a na drugom simpoziju u Podgorici tri. To je porazna činjenica jer je komunikacija među izlagačima na konferencijama jedan od najboljih načina povezivanja sa znanstvenicima koji istražuju iste ili slične historijske teme. Zato je važno da su organizatori ovoga simpozija već u Podgorici naglasili da je idući, treći međunarodni simpozij o istraživanju balkanske povijesti već dogovoren i da će se održati sljedeće godine u Constanti u Rumunjskoj. Organizatori su također najavili objavljivanje knjige referata održanih na podgoričkom simpoziju. Ako će se uspoređivati brzina izdavanja knjige referata s prvoga simpozija, onda će knjiga izlaganja s drugoga vrlo vjerojatno izići iz tiska prije održavanja treće konferencije.

ANĐELKO VLAŠIĆ